

Passende Ondersteuning

The next Step

21 juni 2016

Inhoud

Hoofdstuk I: Inleiding	3
Hoofdstuk II: Onze visie en het samenwerkingsverband	4
2.1 Wat is Passend Onderwijs volgens Het Stedelijk Lyceum?	4
2.2 Het samenwerkingsverband 2302VO	4
Hoofdstuk III: Centrum voor Onderwijs en Ondersteuning (COO)	7
3.1 De matrixorganisatie	7
3.2 De locaties, het team, de docent	8
Hoofdstuk IV: werkwijze ondersteuning	10
4.1 De Ondersteuningsladder	10
4.2 De time-out voorziening	11
4.3 Novo Ego	12
4.4 De interne leergang en scholing op maat	13
Hoofdstuk V: structuur COO	14
Hoofdstuk VI: Financiën	15

Hoofdstuk I: Inleiding

Al in 2011 is Het Stedelijk Lyceum zich gaan voorbereiden op de consequenties van de wet Passend Onderwijs. Daarbij kwam snel naar voren dat het verder versterken van de bestaande zorgstructuur (o.a. het mentoraat en de zorgfunctionarissen) niet veel zoden aan de dijk zou zetten, terwijl toch duidelijk was dat nogal wat leerlingen voortijdig buiten de boot vielen. Immers, nog meer van hetzelfde zou hierin geen grote veranderingen met zich gaan meebrengen. Gekozen werd uiteindelijk voor een aanpassing die ook beter bij de gewenste teamstructuur zou aansluiten. Namelijk: een team dat zich volledig verantwoordelijk voelt voor de begeleiding van de leerling en dat ook blijft. Eenmaal deel uitmaken van een team betekent deel uit blijven maken tot het eindpunt. Daarmee kwam de ondersteuning en begeleiding niet buiten, maar juist binnen het team te liggen. Bij deze visie past een ondersteuningsstructuur die niet de begeleiding overneemt, maar alleen versterkt. Bijvoorbeeld door scholing te verzorgen aan teamleden om daarmee een handelingsverlegenheid om te zetten in handelingsbekwaamheid. Maar bijvoorbeeld ook door de interactie in de lessituatie waar te nemen en te analyseren en daarover tips te geven. Dit was een moeilijke boodschap, temeer daar het gevoel overheerste dat juist door de wet Passend Onderwijs het onderwijs overspoeld zou worden met grote(re) problemen.

Nu in 2016 kunnen we constateren dat dit laatste niet het geval is geweest. Dat betekent niet dat de leerlingen niet méér ondersteuning behoeven, maar dat de bekwaamheid van de medewerker dusdanig is toegenomen, dat er een adequaat antwoord kan worden gegeven op dat wat leerlingen nodig hebben. Bewijzen van de bij medewerkers toegenomen bekwaamheid vinden we in het feit dat er een opmerkelijke afname is van verwijzingen vanuit Het Stedelijk Lyceum naar het speciaal onderwijs en de afname van tussentijdse schoolverlaters. Binnen het samenwerkingsverband zijn deze successen niet onopgemerkt gebleven. Dat neemt niet weg dat er nog genoeg uitdagingen zijn overgebleven voor Het Stedelijk Lyceum. Zoals bijvoorbeeld wat te doen met 'thuiszitters'.

De inspectie heeft in het najaar van 2015 een totaal onderzoek gedaan bij Het Stedelijk Lyceum. De conclusie was dat de sociaal-emotionele begeleiding van leerlingen erg goed was. Echter, er werd ook geconstateerd dat de pedagogisch-didactische ontwikkeling van leerlingen achterbleef. Anders gezegd, dat de cognitieve ontwikkeling te weinig aandacht kreeg. Dat is reden geweest om hier grondig over na te denken en te constateren dat de ondersteuningsstructuur goed is, maar uitbreiding behoeft in een meer integrale benadering, waarbij alle aspecten, dus ook cognitie, een afgewogen plaats innemen.

Het Stedelijk Lyceum kiest dus niet voor consolidatie van de nieuwe ondersteuningsstructuur, maar wil nog een belangrijk stap voorwaarts maken. Vandaar de titel van deze notitie, die de notitie uit 2013¹ vervangt:

Passende ondersteuning: *The Next Step*.

¹ Passende Ondersteuning, definitieve versie uit mei 2013

Hoofdstuk II: Onze visie en het samenwerkingsverband

2.1 Wat is Passend Onderwijs volgens Het Stedelijk Lyceum?

In de wet Passend Onderwijs is vastgelegd dat iedere leerling ‘passend’ onderwijs moet krijgen om zijn talenten en mogelijkheden optimaal te kunnen ontplooiën. Helaas lijkt de uitwerking van de wet zich tot die leerlingen te beperken, die in het verleden gemakkelijk in het regulier voortgezet onderwijs uitvielen of waarvan dit dreigde te gebeuren. Voor Het Stedelijk Lyceum ligt de focus op álle leerlingen. Iedere leerling heeft recht op dat onderwijs wat hem of haar optimaal voorbereidt op de maatschappij. Dit is een leidende opdracht voor Het Stedelijk Lyceum.

Dat betekent *goed onderwijs* op het voor de leerling juiste niveau, met voldoende uitdaging. Goed onderwijs kan niet zonder verbinding met elkaar. De leerling moet gezien worden en ook zeer zeker niet te snel afgeschreven worden. Dat vraagt veel van de medewerker, maar ook van de leerling.

Met de regel ‘de leerling blijft in zicht’ geven we aan dat een leerling die eenmaal aan onze zorg is toevertrouwd dat ook blijft. Dat is dus geen verantwoordelijkheid die makkelijk terzijde kan worden geschoven.

In het Nederlandse voortgezet onderwijs heeft een leerling met een aantal verschillende medewerkers in de week te maken. Om toch de ondersteuning van een leerling consistent te maken zijn we gaan werken met teams. Een (onderwijs)team is een vaste groep medewerkers die zich verantwoordelijk voelt voor de aan hun zorg toegewezen leerlingen. Uitgangspunt in de ondersteuning en begeleiding is, dat wij vinden dat een leerling die in een bepaald team is toegelaten, *het kán*. Dat stralen wij in de omgang met onze leerlingen uit, omdat steeds weer uit onderzoeken blijkt dat zichtbaar geloof in het kunnen van een leerling een belangrijke motivator is, die ook tot betere prestaties leidt.

Om de teams bij hun opdracht te ondersteunen is er voor iedere locatie een Locatie Ondersteuning Groep (LOG)². De LOG's ondersteunen de teams niet door leerlingen die extra ondersteuning behoeven ‘over te nemen’. Wel door teams en individuele teamleden te adviseren en te scholen. En waar nodig te bemiddelen of te observeren³. In uitzonderlijke gevallen is de LOG de intermediair naar specialistische hulp van buiten of plaatsing in het speciaal onderwijs of bij residentiële plaatsing, maar altijd blijft de relatie team-leerling in stand.

2.2 Het samenwerkingsverband 2302VO

Het Stedelijk Lyceum maakt deel uit van samenwerkingsverband (swv) 2302 VO. Eén van de opdrachten die het samenwerkingsverband bij haar oprichting door het Rijk is meegegeven, is het terugdringen van de (te) grote deelname aan het speciaal onderwijs. Daarvoor is een overgangperiode gegeven tot 2020-2021, waarin swv-en die een te hoge deelname hebben in hun speciaal onderwijs, dit terugbrengen naar het landelijk gemiddelde⁴. Om hier druk op te zetten worden de beschikbare middelen aan deze swv-en in stappen gekort. Dit noemen we de Verevening. Dit betekent voor ons swv in vijf jaar een teruggang van 3.3 mln. en dat is voor het swv een grote uitdaging. Immers, indien de deelname aan het speciaal onderwijs niet terug wordt gebracht dan zal de korting ten laste komen van de ondersteuningsmiddelen

² Sommige locaties, met dezelfde directeur, hebben een gezamenlijk LOG.

³ Bijvoorbeeld de klassensituatie.

⁴ Dit is de situatie van swv 2302 VO.

die bestemd zijn voor de scholen. Terugdringen van de deelname kan alleen bereikt worden met samenwerking tussen de scholen in het swv. Dus *alle* deelnemende besturen moeten zich inspannen voor deze reductie.

Als aansporing heeft het swv een deel van het probleem neergelegd bij de scholen onder de noemer 'de verwijzer betaalt'. Als een school voor voortgezet onderwijs een leerling verwijst naar het speciaal onderwijs en daarvoor een toelaatbaarheidsverklaring bij de ACTL⁵ heeft aangevraagd, dan betaalt de school de kosten zolang deze leerling in het speciaal onderwijs zit. Dit kan flink oplopen.

Het Stedelijk Lyceum is er al in geslaagd om haar verwijzing naar het speciaal onderwijs tot bijna nul te reduceren. Daarmee heeft zij geen last van het principe van de verwijzer betaalt. Als echter niet alle andere scholen van het swv dit ook lukt, dan lost dat het probleem van het grote aantal verwijzingen binnen het swv niet op en daarmee van de verevening. Daarnaast is er een andere belangrijke instroom bij het vso rechtstreeks uit het so. Ook Het Stedelijk Lyceum zal zich nog verder moeten bekwamen om meer leerlingen uit het so een reële kans te geven in het reguliere voortgezet onderwijs. Een belangrijke rol speelt hierbij het vertrouwen dat het so (en de ACTL) krijgt/heeft in Het Stedelijk Lyceum.

Overigens is het niet realistisch om te denken dat alle leerlingen in het regulier voortgezet onderwijs terecht kunnen. Ook de wetgever gaat niet van deze veronderstelling uit. Het speciaal onderwijs is in de nieuwe opzet bedoeld voor uitzonderingsgevallen.

Zware en lichte Ondersteuning

De middelen vanuit het swv bestaan uit de zogenaamde zware ondersteuning en lichte ondersteuning. Met zware ondersteuning wordt bedoeld de ondersteuning, zoals deze door het speciaal onderwijs wordt geboden. Het speciaal onderwijs kent daarbij drie categorieën: 1, 2 en 3⁶. Hierbij is cat. 3 de zwaarste ondersteuning. In praktijk vinden we de doelgroep waarvan de wet Passend Onderwijs vindt dat deze voornamelijk in het reguliere onderwijs wordt opgevangen, in categorie 1. Omdat het samenwerkingsverband te veel leerlingen heeft in het speciaal onderwijs ten opzichte van het gemiddelde van Nederland worden de middelen voor zware ondersteuning 'verevend' in de komende jaren naar dit gemiddelde.

Daarnaast heeft het samenwerkingsverband middelen voor de lichte ondersteuning. Hier vallen bijvoorbeeld de vroegere 'rugzakjes' onder. Maar ook de vroegere middelen de Rebound en 'Op de Rails'. Deze middelen worden door het swv op basis van de leerlingenaantallen verdeeld over de scholen, zodat deze daarmee ondersteuning kunnen realiseren.

Wijzigingen in de middelen voor lichte ondersteuning

Met ingang van 2016 zijn ook de middelen voor leerwegondersteuning (lwoo) en praktijkonderwijs (pro) naar het samenwerkingsverband overgeheveld. Daarbij blijven de criteria voor deelname aan het praktijkonderwijs in stand. Het swv krijgt dus in feite alleen de vrije beschikking over de lwoo-middelen. Vooralsnog zonder een verevening, er zijn echter signalen dat er ook hier wel degelijk een verevening gaat komen. Aangezien in ons samenwerkingsverband ook de deelname aan leerwegondersteuning beduidend bovengemiddeld is, zou dit een extra stevige korting betekenen.

⁵ De ACTL is een door het swv ingestelde commissie die de toegang tot het speciaal onderwijs regelt.

⁶ Ook wel laag (nu zmlk en lz), midden (nu lichamenlijk gehandicapt) en hoog (nu mg)

Het swv heeft gekozen voor populatiebepaling. Dat betekent dat er geen indicatiestelling wordt ingesteld om achterstanden te benoemen en daarmee gericht ondersteuning te laten bieden door de scholen. Maar een geldbedrag op basis van het aantal leerlingen in 3, 4 vmbo van een school. Achtergrondgedachte is hierbij dat indiceren een tijdrovende en kostbare aangelegenheid is (overhead) en dat alle leerlingen passend onderwijs moeten krijgen (effectiviteit).

De overheid heeft een 'zachte landing' voor deze overgang vastgesteld. Op 1 augustus 2016 vond de laatste (landelijke) indicatiestelling voor lwoo en Pro plaats. De lopende beschikkingen zullen door de overheid nog steeds rechtstreeks geoordeeld aan de scholen betaald worden. Doordat de bestaande groep lwoo-leerlingen de scholen uitgroeit, betekent dit dat er gedurende vier/vijf jaar een aflopende reeks bedragen vanuit het Rijk naar iedere school wordt overgemaakt. Aan het swv wordt gelijktijdig een oplopende reeks bedragen ter aanvulling overgemaakt op basis van het aantal leerlingen lwoo en Pro op de peildatum van 1 oktober 2012. Het swv voegt deze middelen toe aan de lichte ondersteuning en sluisst deze door naar de vo-scholen⁷.

⁷ De systematiek van verdelen wordt medio 2016 door het swv vastgesteld. Punt van discussie is nog de historische context omdat het aantal lwoo-leerlingen tussen de scholen nogal verschilde.

Hoofdstuk III: Centrum voor Onderwijs en Ondersteuning (COO)

3.1 De matrixorganisatie

Bij de start van Passend Onderwijs in 2014 heeft bij Het Stedelijk Lyceum een centralisatie plaatsgevonden van deskundigheid in het Expertisecentrum. De gedachte hierachter was dat door deze samenbundeling er gemakkelijker kennisuitwisseling zou zijn, die de deskundigheid van de gehele organisatie op een hoger peil zou brengen. Een risico bij een apart expertiseorgaan is natuurlijk wel dat zo'n samenbundeling kan gaan gedragen als een staforgaan⁸. Een risico dat nog vergroot wordt door de visiewijziging, waarbij het Expertisecentrum niet de leerlingen overneemt, maar het team begeleidt. Het is daarom van belang dat het Expertisecentrum veel en volop in de locaties te zien en te vinden is, anders gezegd aan het werk is.

Het alternatief zou zijn dat deskundigheid opgesplitst wordt over de verschillende locaties. Het Stedelijk Lyceum heeft in het verleden bewust gekozen voor het principe van kleinschaligheid. Vaak verwoord als 'groot in kleinschaligheid'. Zij wil de locaties klein en overzichtelijk maken en houden (met een verdere onderverdeling in onderwijsteams). Op dit moment heeft Het Stedelijk Lyceum zeven locaties op acht plaatsen in Enschede. De deskundigheid verspreiden over deze locaties zou een versnippering en verschraling van de deskundigheid kunnen betekenen.

De oplossing is gevonden in het principe van de matrixorganisatie. (Binnen MBO en HBO inmiddels een bekend fenomeen). Terwijl er enerzijds in een Expertisecentrum een samenballing is van deskundigheid en de uitwisseling hiervan, is deze anderzijds (grotendeels) werkzaam op de locaties in de Locatie Ondersteuning Groep (LOG).

Een LOG bestaat uit een teamleider Ondersteuning⁹, een ondersteuningsdocent, een orthopedagoog en een ondersteuningsassistent. De teamleider en de ondersteuningsdocent hebben voor ongeveer een kwart van hun betrekking een lestaak. Daarmee en daardoor zijn zij verbonden aan de onderwijsteams van hun locatie. Dus niet een staffunctionaris die wel weet hoe het onderwijsproces vorm zou moeten worden gegeven, maar een expert die zelf ook onderdeel van het onderwijsproces is. Voor deze lestaak vallen zij onder de locatiedirecteur.

De rest van hun betrekking voeren zij -als lid van de LOG- op de locatie uit, maar onder de eindverantwoordelijkheid van de directeur van het Expertisecentrum. Daarnaast hebben de teamleiders Ondersteuning locatie overstijgende werkzaamheden. Ook onder de verantwoordelijkheid van de directeur Expertisecentrum.

De teamleiders ondersteuning en ondersteuningsdocenten hebben als basis een master of SEN. Daarnaast heeft de organisatie behoefte aan een variëteit aan andere deskundigheid. Denk hierbij bijvoorbeeld aan veranderkunde, coaching, Masters of Educational Leadership (MEL), onderwijskunde enz.. Voor het zich ontwikkelen op dit gebied zal ruimschoots gelegenheid worden geboden. Dit beperkt

⁸ Hierbij wordt vaak de metafoor gebruikt van de toeschouwer op de tribune bij een spannende wedstrijd.

⁹ De teamleider van het LOG heeft in het functiehuis gewoon de functie teamleider, maar om de rol scherper te definiëren praten we over een teamleider Ondersteuning. Dit zal ertoe leiden dat ook de teamleider van een onderwijsteam een scherpere aanduiding krijgt, teamleider Onderwijs. Dit zou recht doen aan het gewenste profiel van 'De onderwijskundige leider'.

zich overigens niet tot de medewerkers van het Expertisecentrum alleen. Immers, wie een relevante opleiding heeft gevolgd kan ook door het Expertisecentrum worden ingezet op plaatsen waar deze expertise nodig is. En daarnaast wil Het Stedelijk Lyceum in het algemeen dat haar medewerkers zich professioneel blijven ontwikkelen.

Centrum voor Onderwijs en Ondersteuning

Nu de opdracht voor het Expertisecentrum verruimd wordt van ondersteuning van onderwijsteams bij de begeleiding van leerlingen naar ook ondersteuning op het gebied van het pedagogisch-didactisch handelen wordt de naam Expertisecentrum wat beperkt. Deze naam wordt dan ook veranderd in *Centrum voor Onderwijs en Ondersteuning* (COO). In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op de werkwijze van het COO.

Scholing van teams en individuele docenten zal het belangrijkste instrument zijn om de deskundigheid in de organisatie te verhogen, waarbij niet alleen leerlingkenmerken en problematieken essentieel zijn, maar ook in het bijzonder het onderwijsproces als geheel. Dus wat is een goede les? Op welke wijze kan je je handelingsrepertoire vergroten? In een professionele organisatie zal hier veel behoefte aan zijn.

Uiteraard blijven de *specifieke* didactische kenmerken van een *bepaald* vak een zaak van docent en vaksectie. Echter, alle vakoverstijgende didactische en pedagogische kenmerken behoren tot het domein waar het COO een opdracht heeft. In feite wordt daarmee het COO in dat opzicht een interne academie. Het COO zal in overleg met de locaties gaan werken aan een pedagogisch-didactische standaard binnen Het Stedelijk Lyceum, vergelijkbaar met de ondersteuningsladder (zie paragraaf 4.2).

Het COO biedt nieuwe medewerkers jaarlijks een leergang over de basale vaardigheden die men in Het Stedelijk Lyceum dient te hebben. Meer ervaren medewerkers krijgen scholing op maat aangeboden. Vanaf 2017 is wettelijk registratie van leraren verplicht in het lerarenregister. Na een overgangperiode zal hier een licentie om les te mogen geven aan worden gekoppeld. Deze licentie blijft alleen geldig als er jaarlijks voldoende geschoold wordt. Het Stedelijk Lyceum wil ervoor zorgen dat scholing die door het COO wordt aangeboden hiervoor geldig is.

Kwaliteitszorg

Iedere locatiedirecteur is verplicht om zorg te dragen voor voldoende kwaliteit van het onderwijs in zijn of haar locatie. Een belangrijk aangrijpingspunt hiervoor is de kwaliteit van de les. Teamleiders zullen door het COO worden geschoold om deze kwaliteit te kunnen beoordelen. Jaarlijks wordt ieder teamlid minstens eenmaal bezocht door de teamleider en wordt de les beoordeeld.

De opdracht voor het LOG op een locatie is de ondersteuning van de directeur in het vormgeven van de kwaliteitszorg. Bijvoorbeeld door (het doen geven) van gerichte scholing.

De directeur van het COO is verantwoordelijk voor de kwaliteit van de LOG's, maar spreekt namens het bestuur de locatiedirecteur aan als onvoldoende gebruik wordt gemaakt van de expertise van het LOG en ondersteuning van leerlingen van onvoldoende niveau is.

3.2 De locaties, het team, de docent

Door de instelling van het COO zou wellicht de gedachte kunnen postvatten dat een locatie slechts een uitvoerder wordt op het gebied van de begeleiding van een leerling. Dat is niet waar. Ieder onderwijsteam dient een dusdanige begeleidingsstructuur te hebben dat leerlingen het gevoel hebben

dat zij gezien en herkend worden. Sinds de beginjaren zeventig is veel geïnvesteerd in een zorgstructuur met mentoren en zorgfunctionarissen. Het model met mentoren en zorgfunctionarissen lijkt nu uitontwikkeld te zijn. Wellicht is het tijd om dit te moderniseren. Tenslotte mag van iedere docent geëist worden dat hij over die vakbekwaamheden beschikt die hem tot een goede begeleider en ontwikkelaar van leerlingen maakt en deze gebruikt. Hier gaat het COO een goede rol in spelen¹⁰.

¹⁰ Hiermee wordt afscheid genomen van de gedachte dat een docent alleen een vakspecialist (didacticus) mag zijn, en niet tegelijkertijd een pedagogisch specialist behoeft te zijn. Dit is in overeenstemming met wetgeving die vanaf 2017 nieuwe bekwaamheidseisen stelt voor docenten.

Hoofdstuk IV: werkwijze ondersteuning

4.1 De Ondersteuningsladder

Er is niet maar één vorm van ondersteuning. De intensiteit en vorm van ondersteuning kent vele vormen, die afhankelijk zijn van de situatie. Om een helder beeld te krijgen van de vele gradaties van ondersteuning kan het model van een ondersteuningsladder behulpzaam zijn. Daarbij moet in gedachten worden gehouden dat de treden elkaar niet altijd logisch opvolgen. Het beeld van een ladder wordt vooral gebruikt om duidelijk te maken dat het streven is altijd weer naar trede 0 te gaan.

Trede 0

Iedere leerling heeft recht op ondersteuning om al zijn talenten tot ontwikkeling te laten komen. Voor ontwikkeling is een veilige en vertrouwde omgeving noodzakelijk. Daar is iedere onderwijsgevende persoonlijk en een onderwijsteam als geheel voor verantwoordelijk en zal daarom proberen een pedagogische band aan te gaan met ieder van zijn leerlingen. Als die band er is, dan zal een leerling minder gemakkelijk 'uit de band' springen. Van iedere onderwijsgevende mag deze vaardigheid om deze band aan te gaan geëist worden¹¹. Daarnaast mogen de nodige didactische vaardigheden van docenten worden verwacht om de leerling binnen het team op basis van de onderwijsbehoefte te bedienen.

Trede 1

De feitelijke interactie tussen leerling en docent vindt plaats in de klas/groep. Dat wil wel eens misgaan. Zo ernstig mis dat de les erdoor wordt verstoord en er geen voortgang in de les is. Dat is vaak het moment dat een leerling uit de klas wordt gestuurd. Dat is uiteraard maar voor de duur van maximaal één les, maar toch mag een dergelijk incident niet ongemerkt voorbij gaan. Het is de taak van het team om een tijdelijke opvang (zie par. 4.2) te verzorgen en de reden van de verwijdering bespreekbaar te maken bij zowel docent als leerling. Als eruit sturen van leerlingen bij een docent regelmatig voorkomt, is dit bij uitstek aanleiding voor een intervisiemoment met het hele team. Immers, het hele team draagt verantwoordelijkheid. De teamleider behoort alert te zijn op de momenten dat het gehele team in stelling moet worden gebracht om oplossingen te vinden.

Trede 2

Als een leerling zich regelmatig misdraagt of op andere wijze bij meerdere docenten steeds in problemen komt, dan is het team aan zet. Omdat voorkomen beter is dan genezen, kan advies gevraagd worden aan het LOG (bijvoorbeeld de ondersteuningsdocent of orthopedagoog). Wellicht wordt door lessenbezoek duidelijk waar het aan schort en welke interventies gewenst zijn. Dit kan dan gedeeld worden met het team, dat hierover afspraken maakt.

Trede 3

Bij het ontstaan van explosieve situaties kan het noodzakelijk zijn dat een leerling tijdelijk uit de lessituatie wordt gehaald. We noemen dit een time-out voorziening. Dit kan niet langer duren dan een week. De leerling wordt op de locatie afgezonderd en aan het werk gezet. Een ondersteuningsdocent

¹¹ Om deze situatie mogelijk te maken zal er nadrukkelijk worden ingezet op een scholingsaanbod om docenten (meer) handelingsbekwaam te maken en te houden.

begeleidt dit en probeert de aanleiding tot de ontstane situatie weg te nemen. Een teamlid houdt dagelijks contact met de leerling. Ondertussen zal een ondersteuningsdocent of orthopedagoog het team coachen om de situatie structureel op te lossen.

Trede 4

Indien het leerproces van een leerling geheel of gedeeltelijk tot stilstand is gekomen zijn er steviger interventies nodig. Hierbij komt Novo Ego¹² in beeld. Deze is ingericht buiten de locatie. De verblijfsduur bij Novo Ego is maximaal 16 weken. Hierna gaat de leerling weer terug naar de leerplek. (In strikte uitzonderingsgevallen is het, na toestemming van het bestuur, mogelijk om voor een andere locatie/school te kiezen als dit effectiever is voor de leerling). De terugkeer zal vaak stapsgewijs worden uitgevoerd. Het team wordt begeleid door het LOG om de juiste interventies uit te kunnen voeren. In feite is hier al sprake van een arrangement met externe begeleiding.

Trede 5

Als geen van de vorige stappen tot resultaat heeft geleid zal de specialistische hulp van het speciaal onderwijs worden ingeroepen. Dit kan zijn in de vorm van een arrangement. Dit arrangement moet aan bepaalde eisen voldoen. Deze zijn opgesteld door OCW.

Trede 6

In deze laatste fase is de problematiek zo groot geworden dat plaatsing in het speciaal onderwijs de enige oplossing lijkt. In dat geval zal vastgesteld worden hoelang deze verblijfsduur zal zijn en in welke categorie¹³ moet worden geplaatst. Hiervoor is toestemming nodig van het bestuur en het samenwerkingsverband¹⁴.

Bij verwijzingen naar het vso wordt door de directeur van het COO bepaald in hoeverre de locatie op deze verwijzing invloed had. Dit gebeurt in een percentage: 0%, 25%, 50%, 75%, 100%. De korting die het samenwerkingsverband in rekening brengt wordt volgens dit percentage verrekend met het locatiebudget. (Een eventueel restant wordt dus uit de centrale middelen betaald)

4.2 De time-out voorziening

In de oorspronkelijk notitie 'Passende Ondersteuning' werd er van uitgegaan dat ieder team een oplossing vond voor de opvang van uitgestuurde leerlingen. Dat zou bijvoorbeeld kunnen door de inrichting van een teamkamer, die continu bezet zou worden door teamleden. Dat was duidelijk te ambitieus. De teamvorming is daarvoor nog niet voldoende ontwikkeld. De volgende gedachte was dat teams (in locaties met meerdere teams) hun krachten zouden bundelen en gezamenlijk een teamkamer zouden inrichten. Ook dit is niet van de grond gekomen. Gezien de dalende leerlingenaantallen was er in principe meer dan genoeg (fysieke) ruimte, maar onvoldoende menskracht.

Op een aantal locaties is, gedwongen door het grote aantal uitgestuurde leerlingen, wel een opvang gerealiseerd met als bemensing een onderwijsassistent. Omdat de inzet van een onderwijsassistent een

¹² Novo Ego is de eigen interne opvang (voorheen reboundvoorziening) van Het Stedelijk Lyceum.

¹³ Er zijn drie categorieën. In de meeste gevallen zal het de "lichtste" categorie betreffen, cat. 1.

¹⁴ Een zogenaamd TLV afgegeven door de ACTL, namens het swv. Een TLV op verzoek van het bestuur wordt in principe toegekend, omdat de kosten ervan op het bestuur worden verhaald.

beslag legt op de (schaarse) locatiemiddelen, is dit niet van harte gegaan en in sommige gevallen weer teruggedraaid.

De vraag die vooraf gesteld moet worden is, wanneer een leerling eigenlijk uit de les wordt gestuurd? Immers, uit de les sturen lijkt erg sterk op 'over de schutting' gooien, een ander mag het oplossen. En dat is nu juist een situatie die we niet willen. Toch kan de noodzaak zich wel degelijk voordoen. Namelijk als het onderwijsproces van de gehele klas tot stilstand komt. Voor een korte periode kan dit uitstekend een oplossing zijn, maar niet in een langdurige of zich vaak herhalende situatie. Dan is het sturen naar een opvang voor de hand liggend. Dat is echter niet het einde van het verhaal. De leerling moet zinvol aan het werk worden gezet en de verbinding tussen leerling en docent moet hersteld worden op een zodanige wijze dat herhaling wordt bemoeilijkt.

Dus de docent is aan zet, maar ook het team. Om structurele problemen helder te krijgen zal ieder team een registratie bij moeten houden van leerlingen die eruit worden gestuurd. Magister is hiervoor een goed en algemeen toegankelijk platform. Als niet duidelijk wordt waarom de situatie bij één of meerdere teamleden uit de hand loopt, is een waarneming vanuit de LOG in de klassensituatie voor de hand liggend.

Als het uit de les sturen regelmatig voorkomt is de time-out voorziening aan de orde. Er is dan klaarblijkelijk een structureel probleem. In de time-out voorziening is een (daarvoor opgeleide) ondersteuningsassistent van het LOG die systematisch, samen met de ondersteuningsdocent het gedrag van de leerling gaat analyseren. Een nieuwe onderwijssituatie wordt voor de leerling weer opgebouwd. Uiteraard speelt ook het team hierbij een belangrijke rol. Immers, het gehele team zal 'triggers' moeten vermijden die een leerling uit zijn doen brengt. Onderzoek in de time-out voorziening van de locatie duurt maximaal een week.

De time-out voorziening mag ook gebruikt worden voor een incidenteel eruit gestuurde leerling, mits dit het eigenlijke werk van de time-out voorziening niet hindert.

4.3 Novo Ego

Op het moment dat een bespreking in het team leidt tot de gedachte dat het team wellicht niet de adequate leeromgeving biedt aan de leerling en het leerproces daadwerkelijk bij de leerling geheel gestopt is, is een intensievere begeleiding nodig. Hiervoor heeft het Stedelijk Lyceum een interne rebound, onder de naam 'Novo Ego' ingericht. Bij plaatsing in 'Novo Ego' wordt geaccepteerd dat de focus op gedrag moet liggen en niet op het leerproces. Het streven is en blijft terugplaatsing in het team. Er wordt echter ook geaccepteerd dat een onderwijsachterstand wordt opgelopen, zeker als de plaatsing langer gaat duren. Het belangrijkste doel is om de leerling in de school te houden en dus uitval te voorkomen. Het uiteindelijke doel is de leerling weer in een leerstand te krijgen.

De ervaring tot nu toe leert dat de meeste leerlingen na een verblijf in Novo Ego weer verder kunnen. In principe weer in de oude setting. Natuurlijk zal dan wel het team in de tussentijd ondersteuning moeten hebben gehad hoe met de nieuwe situatie omgegaan kan/moet worden. In sommige gevallen is de oude locatie nu juist niet de juiste plek om verder te gaan. Dan zal een andere locatie van Het Stedelijk gevonden moeten worden. Ook hier geldt natuurlijk dat het ontvangende team goed voorbereid en ondersteund moet worden om een terugval te voorkomen.

4.4 De interne leergang en scholing op maat

De leerlingen van nu veranderen in onze dynamische wereld snel en hebben daarom vaak een andere aanpak nodig dan in het verleden. De begeleiding en ondersteuning van leerlingen is dus een proces dat zich continu moet aanpassen. Wat ooit op de lerarenopleiding is geleerd, is alweer verouderd als men voor de klas komt te staan. Dit betekent voor het onderwijs dat er sprake moet zijn van een Education Permanente.

Het COO zal ervoor zorgdragen dat nieuwe docenten in het eerste jaar een interne leergang aangeboden krijgen met alle belangrijke ontwikkelingen op het gebied van ondersteuning¹⁵. Deze interne leergang moet gezien worden als een basis en zal dus per definitie breed zijn. De interne leergang is verplicht voor iedere nieuwe docent (en lid management). Uiteraard is hierbij ook ondersteunend personeel, zoals onderwijsassistenten van harte welkom.

Voor docenten die langer in dienst zijn en de interne leergang al hebben gevolgd zal er onderwijs op maat zijn, volgens het principe van à la Carte. Met andere woorden, dit is vraaggericht. Men kiest zelf welke scholing men wil hebben. (Zie de opmerkingen over het lerarenregister in par. 3.1)

Om ons voor te bereiden op de invoering van het lerarenregister en de daarbij behorende licentie die jaarlijks actueel moet worden gehouden door nascholing, wordt een puntensysteem ingevoerd. Nascholing volgen, hetzij intern hetzij extern, levert punten op. Uiteraard wordt deze scholing bijgehouden in het lerarenregister. Aan het eind van het jaar wordt van iedere docent (en lid management¹⁶) verwacht een nog af te spreken puntenaantal. Hiermee maken we een stap richting professionalisering, maar wel met keuzevrijheid.

¹⁵ Zelfs als een tijdelijke docent na een jaar weer vertrekt, dan zullen we in ieder geval iets meegeven waar men later nog veel profijt van kan hebben (een vorm van goed werkgeverschap).

¹⁶ Managementleden kunnen een keuze maken uit een eigen aanbod. Een scholing geven telt in dit verband ook mee.

Hoofdstuk V: structuur COO

De leiding van het COO is in handen van een directeur. Deze rapporteert aan het bestuur. Jaarlijks maakt deze een openbare eindrapportage die bestemd is voor bestuur en GMR. Daar waar een locatiedirecteur van mening is dat hij/zij niet voldoende ondersteuning krijgt van het COO, spreekt hij/zij de directeur COO aan. Omgekeerd als de directeur COO van mening is dat de ondersteuning van leerlingen kwalitatief niet voldoende aandacht krijgt, dan spreekt hij de locatiedirecteur aan.

Tot op dit moment functioneert binnen het bestuursbureau een portefeuillehouder onderwijs en onderwijsontwikkeling. Een deel van zijn taken wordt nu ondergebracht bij het COO. Het ligt nu voor de hand om deze functie (met alle taken) dan ook onder te brengen bij het COO. Daarmee wordt de portefeuillehouder de rechterhand van de directeur met als specifiek aandachtsgebied onderwijs (en cognitieve ontwikkeling).

Daarnaast bestaat COO uit vijf LOG's en een beperkte backoffice voor ondersteunende taken.

Iedere LOG wordt geleid door een teamleider (die we in de wandelgangen een teamleider Ondersteuning zullen gaan noemen). De teamleider maakt deel uit van het MT van de locatie(s) waar hij aan verbonden is. Als lid van het locatie-MT heeft de teamleider Ondersteuning specifiek de taak om aandacht van het MT te vragen voor onderwijs en ontwikkeling. De teamleiders Ondersteuning vormen samen met de directeur en de portefeuillehouder onderwijs en onderwijsontwikkeling het managementteam van het COO. Voor de teamleiders Ondersteuning geldt dat zij naast het leidinggeven aan het LOG een aantal specifieke schoolbrede taken hebben. Deze taken worden in afstemming met de directeur COO evenredig verdeeld over de teamleiders Ondersteuning.

Hoofdstuk VI: Financiën

(De huidige paragraaf moet vooralsnog als voorlopig worden gezien omdat het swv nog een definitief besluit moet nemen over de lwoo-middelen en dus de lichte ondersteuningsmiddelen die aan de scholen ter beschikking worden gesteld vanaf voorjaar 2017)

Dekking COO

Jaarlijks maakt het samenwerkingsverband een bedrag over voor de (extra) ondersteuning van leerlingen. Voor 2016 bedraagt dit ruim driekwart miljoen. Het samenwerkingsverband hanteert het principe van 'de verwijzer betaalt'. Hiermee wordt bedoeld dat de kosten van leerlingen die door het regulier voortgezet onderwijs worden verwezen naar het speciaal onderwijs door de school worden betaald, zolang de leerling in het speciaal onderwijs verblijft. Het Stedelijk heeft een spectaculaire daling gehad van deze verwijzingen. De korting op de middelen van het samenwerkingsverband is daardoor voorlopig beperkt tot een kleine 15 duizend euro.

De overheid heeft de middelen voor lwoo bevroren per peildatum 1 augustus 2012. De stijging die sinds die tijd heeft plaatsgevonden is 'voor rekening' van het swv. In 2016 was dit bijna € 400.000. Uiteraard kort het swv op haar beurt de bedragen die overgemaakt worden aan de scholen. Voor HSL is dit (ongeveer) € 65.000. Het saldo wordt daarmee nog steeds ongeveer € 750.000.

In dit bedrag zitten nog geen middelen afkomstig van de oude lwoo-gelden. Die worden pas vanaf 2017 toegevoegd. Op jaarbasis zullen deze 2.0 mln bedragen. Omdat de middelen niet langer geormerkt zijn aan geïndiceerde leerlingen zal er voor de verdeling een systeem worden ontwikkeld.

Uitgangspunt is dat de ondersteuningsstructuur zoals wij deze in voorgaande jaren hebben neergezet vanuit de lichte ondersteuning wordt bekostigd. Daarbij is in het verleden de afspraak gemaakt dat de vaste voet van het Brin-nummer van De Wissel beschikbaar is voor de ondersteuningsstructuur. Deze vaste voet bedraagt ongeveer € 240.000. Het totaal wordt nu (ongeveer) € 3 mln.

De kosten voor het Centrum voor Onderwijs en Ondersteuning worden vooralsnog geschat op maximaal 1,6 mln.

Dit betekent dat er (ongeveer) ruim 1,4 mln overblijft om over de locaties te verdelen.

Verdeling middelen swv voor lichte ondersteuning

Daarbij zal de volgende systematiek worden gehanteerd:

- De laatste officiële indicatiestelling is per 1 oktober 2015. Hiervan wordt bepaald welk aandeel ieder type leerling (b, k, t) heeft. (Dus bijvoorbeeld percentage mavo-leerlingen met lwoo etc.)
- Voor algemene ondersteuning voor alle schooltypen wordt een percentage afgeroomd en ter beschikking van de locatie gesteld. (Vooralsnog gaan we uit van 35% verdeeld op basis van leerlingenaantallen)
- Het restant wordt volgens het 'historisch' aandeel lwoo op basis van type leerling verdeeld. (Dus bijvoorbeeld het aantal mavo-leerlingen van de locatie)
- Bij verwijzingen naar het vso wordt door de directeur van het COO bepaald¹⁷ in hoeverre de locatie hierop invloed had. Dit gebeurt in een percentage: 0%, 25%, 50%, 75%, 100%. De korting

¹⁷ Indien de locatie zich niet kan vinden in dit oordeel, beslist het bestuur in laatste instantie.

die het samenwerkingsverband in rekening brengt wordt volgens dit percentage verrekend met het locatiebudget.

Omdat het hier nieuw beleid betreft zal zorgvuldig worden gemonitord of zowel de gewenste resultaten worden bereikt als dat de kosten in verhouding tot de baten blijven staan. Deze evaluatie zal voor het eerst plaatsvinden in het voorjaar van 2017, ter voorbereiding van de cursus 2017-2018.

Vastgesteld door het bestuur op:

28 juni 2016